

การชำระเงินสำหรับการค้าไทย-จีนตอนใต้

การค้าไทย-จีนตอนใต้ผ่านด่านชายแดนในภาคเหนือในระยะ 10 ปีที่ผ่านมามีการเติบโตเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 12.7 ต่อปี มูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นจาก 4,581 ล้านบาท เป็น 12,391.0 ล้านบาทในปี 2556 โดยปลายทางสินค้าส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผัก ผลไม้สด แห้ง และแช่แข็ง เนื้อสัตว์แห้ง และแช่แข็ง รวมถึงเครื่องปรุงรส จะส่งไปยังจีนตอนใต้หรือทางมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน เช่น คุณหมิง ลีบสองปีนนา ทางเส้นทางถนน R3A ผ่านด่านชายแดนที่สำคัญของภาคเหนือ 3 ด่าน คือ ด่านเชียงของ ด่านเชียงแสน และด่านแม่สาย

การชำระเงินชายแดน

เนื่องด้วยการค้าชายแดนระหว่างผู้ประกอบการชายแดนภาคเหนือไทยและคู่ค้าจีน ส่วนใหญ่อาศัยความสัมพันธ์ที่มีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน รวมถึงความไว้วางใจกัน มักไม่มีเอกสารหลักฐานประกอบอย่างเป็นทางการ จึงทำให้ผู้ประกอบการชายแดนไม่นิยมชำระเงินผ่านระบบสถาบันการเงิน ใดๆ ก็ดี จากการสำรวจครั้งล่าสุดเมื่อเดือนมีนาคม 2557 พบว่า มีผู้ประกอบการชายแดนที่ชำระเงินผ่านระบบเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.2 จากในปี 2547 ที่ชำระผ่านระบบธนาคารเพียงร้อยละ 1 สำหรับวิธีการชำระเงินที่ผู้ประกอบการชายแดนนิยม คือ การชำระผ่านตัวแทนโอนเงินหรือตลาดแลกเปลี่ยนเงินนอกระบบ (โพลีกัน) รองลงมาชำระเงินโดยใช้เงินสด เนื่องจากส่วนต่างอัตราแลกเปลี่ยนที่ต่ำกว่าการชำระผ่านระบบธนาคาร ต้นทุนการโอนเงินที่ต่ำกว่า ระยะเวลาในการได้รับเงินหลังจากมีการโอนเงินเร็วกว่า ไม่เกินครึ่งวันปลายทางก็ได้รับเงิน และไม่จำเป็นต้องใช้เอกสารหลักฐานประกอบการโอนเงิน รวมถึงไม่มีกฎระเบียบขั้นตอนยุ่งยาก ใดๆ ก็ดี กรณีการโอนเงินที่มีมูลค่าสูง ผู้ประกอบการบางรายเลือกที่จะชำระเงินผ่านระบบสถาบันการเงิน เนื่องจากมีกฎเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นระบบ มีความปลอดภัยและน่าเชื่อถือ ซึ่งสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับทั้งผู้โอนและผู้รับโอนได้

บทบาทของบาท-หยวนในการค้าชายแดน

จากการสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการชายแดนส่วนใหญ่มักใช้สกุลเงินของประเทศตนเองในการกำหนดราคาและชำระค่าสินค้า โดยในกลุ่มผู้ส่งออกมักจะกำหนดราคาและรับชำระเป็นเงินบาท เนื่องจากไม่ยอมรับภาระส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยน ส่วนผู้นำเข้าจะใช้เงินหยวนในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากถูกกำหนดจากคู่ค้าจีนให้ชำระเป็นเงินหยวน

แม้ว่าปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะมีผลิตภัณฑ์ที่รองรับการทำธุรกรรมเกี่ยวกับเงินหยวนที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ใช้บริการมากขึ้น แต่จากการสอบถามผู้ประกอบการ พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่รับทราบจากธนาคารพาณิชย์ที่ใช้บริการว่าสามารถชำระเงินด้วยสกุลเงินหยวนผ่านธนาคารได้ โดยผลสำรวจระบุว่า มีผู้ที่ทราบข้อมูลในสัดส่วนถึงร้อยละ 89.5 แต่ไม่เลือกทำธุรกรรมเงินหยวนผ่านธนาคาร เนื่องจากเห็นว่า การใช้เงินหยวนผ่านระบบธนาคารมีอัตราแลกเปลี่ยนสูงกว่าระบบเดิมที่ใช้ มีขั้นตอนยุ่งยากและต้องใช้เอกสารมาก รวมถึงมีต้นทุนและค่าธรรมเนียมที่สูง ส่วนกลุ่มที่ทราบและมีการทำธุรกรรมด้วยเงินหยวนผ่านธนาคาร ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 10.5 เนื่องจากคู่ค้าเป็นผู้กำหนด และเห็นว่า การชำระเงินผ่านระบบมีกฎระเบียบขั้นตอนที่แน่นอน ปลอดภัยและน่าเชื่อถือมากกว่า

ภาครัฐในการสนับสนุนการใช้เงินหยวน

ที่ผ่านมาทางการไทยและจีนได้มีการวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการทำธุรกรรมเงินหยวนสำหรับผู้ประกอบการมาโดยตลอด ทำให้สัดส่วนธุรกรรมเงินหยวนต่อปริมาณการค้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ (ตารางที่ 1) ในส่วนของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้มีแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (2555-2559) ของธปท. ด้านการพัฒนาระบบการชำระเงิน ซึ่งส่วนหนึ่งได้มีแผนสนับสนุนให้มีการใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการทำการค้า เพื่อช่วยลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์ สรอ. และลดความเสี่ยงจากความผันผวนของค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินสกุลใดสกุลหนึ่ง โดยได้ประสานงานและดำเนินงานร่วมกับธนาคารกลางจีนในการใช้เงินสกุลท้องถิ่น รวมทั้งทำข้อตกลง Bilateral Swap Arrangement (BSA) เพื่อสนับสนุนการชำระเงินด้านการค้าและการลงทุน และจัดตั้งธนาคารชำระดุลเงินหยวน (RMB clearing bank) ในไทย

ตารางที่ 1 ปริมาณการซื้อขายเงินสกุลหยวนของนิติบุคคลรับอนุญาต ปี 2554-2556

ปี	ปริมาณการซื้อขายเงิน หยวนไทย-จีน (ล้านดอลลาร์ สรอ.)	มูลค่าการค้ารวม (ล้านดอลลาร์ สรอ.)	สัดส่วนธุรกรรมเงินหยวน/ มูลค่าการค้า (ร้อยละ)
2554	169.9	56,752.1	0.3
2555	470.1	63,990.5	0.7
2556	814.2	64,964.9	1.2

ที่มา: รายงานระบบการชำระเงิน 2556

สำหรับทางการเงิน นอกจากมีการสนับสนุนให้เงินหยวนสามารถใช้ซื้อขายระหว่างประเทศได้ในขอบเขตที่จำกัดอยู่ (เงินหยวน Onshore: CNY) และทางการเงินยังได้ดำเนินการส่งเสริมการใช้เงินหยวนในการค้าระหว่างประเทศมาเป็นลำดับ และมียุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมายการใช้เงินหยวนในระดับสากล (RMB Internationalization) โดยปี 2552 ทางการเงินได้เปิดใช้เงินหยวนเป็นสกุลเงินในการชำระเงินเพื่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เริ่มที่ฮ่องกงในการให้มีการใช้สกุล CNH (เงินหยวน Offshore) เพื่อสนับสนุนการค้าและการลงทุนเงินหยวนนอกประเทศเป็นครั้งแรกก่อนที่จะเริ่มฟ่อนคลายในลักษณะนี้ในสิงคโปร์ (ปี 2556) มาเลเซีย (ปี 2557) ลอนดอน (ปี 2557) และล่าสุดในรัสเซีย (ปี 2557) เป็นต้น และทยอยฟ่อนคลายกฎระเบียบมาเป็นลำดับ รวมถึงมีการวางโครงสร้างเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น การทำ swap arrangement กับธนาคารกลางประเทศต่าง ๆ การจัดตั้งธนาคารชำระเงินสกุลเงินหยวน (settlement bank) และการเพิ่มช่วงความยืดหยุ่นเงินหยวน (spread) จากเดิมร้อยละ 1 เป็นร้อยละ 2 ทำให้สกุลเงินหยวน onshore และ offshore เชื่อมโยงกันมากขึ้น จากข้อมูลของ SWIFT Watch ปัจจุบันประเทศที่มีการใช้เงินหยวนในการชำระเงินกับจีนและฮ่องกงมากกว่าร้อยละ 10 มีประมาณ 50 ประเทศ จาก 161 ประเทศ ณ เดือนตุลาคม 2557 ทั่วโลกมีการใช้สกุลเงินหยวนในการชำระเงินเป็นลำดับที่ 7 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 1.6 โดยเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนที่มีสัดส่วนการชำระเงินด้วยสกุลเงินหยวนร้อยละ 0.84

เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้ประกอบการไทย การกระจายสกุลเงินออกจากเงินดอลลาร์ สรอ. มาเป็นเงินหยวนกับเงินบาทโดยตรงในการค้าขายลงทุนระหว่างไทยกับจีน นอกจากช่วยลดความผันผวนอิงกับเงินดอลลาร์ สรอ. ที่มีความผันผวนสูงแล้ว ยังน่าจะเพิ่มศักยภาพการค้าการลงทุนในอนาคตระหว่างสองประเทศเนื่องจากอาจเป็นช่องทางให้คู่ค้าเจรจาต่อรองกำหนดต้นทุนสินค้าได้ชัดเจนขึ้นในอนาคต